

dela na počasni in naravni federalistični preustroj naše države, posebno, če je smoter jasen in je upati tudi vspeha.

Nikakor pa ni pričakovati, da bi Poljaki tako pomagali zamotati položaj, da nikdo z gotovostjo ne bi vedel, kaj da potem pride. V takem slučaju se bodo Poljaki zavezali z vsako stranko, katera skuša preprečiti nagel prevrat, o katerem se ne ve, komu bi bil v korist. Tudi levica bi v takem slučaju dobila Poljake na svojo stran. Sicer pa še ni gotovo, da bi po razpadu Hohenwartovega kluba, se morala zrušiti vsa sedanja sistema. Grof Taaffe je prekanjen mož in bi že skrpal novo večino, posebno, ker ni gotovo, da bi se levica upala v takem kočljivem položaju proti njemu napeti vse strune. Plener gotovo ne bode gladil pota Mladočehom. Seveda večji vpliv bi pač levica v takem slučaju dobila, kar bi posebno one stranke kmalu občutile, ki bi skušale poprej zamotati položaj.

Res vemo, da Poljaki in levičarji sami še ne naredo zanesljive večine, ali vlada že ima dovolj sredstev, da bi pritegnila še nekaj drugih zastopnikov. Rusini jo podpirajo za kako gimnazijo, ravno tako tudi Rumuni. Podpora Coroninijevcev je vladi v odločnih trenutkih zagotovljena. Iz povedanega je pač razvidno, da parlament po razpadu Hohenwartovega kluba ne bi dobil več veljave.

Da najdemo pravo sredstvo proti sedanjim neugodnim razmeram, moramo pred vsem še vprašati, kaj je pravi vzrok onemoglosti našega parlamenta proti vladi. Mladočeški poslanec je pri debati o Spinčičevi aferi omenil, kako bi angleški parlament postopal proti takemu ministru, kakor je Gauč. Vprašali smo se, zakaj pa avstrijski parlament ne more kar pognati ministra, ki krati njegove pravice. Pogled v Anglijo je nam dal jasen odgovor. Na Angleškem sta le dve veliki stranki, ni take razcepljenosti, kakor pri nas. Baš to je povzdignilo angleški parlament, ker tam ne more vlada barantati z raznimi frakcijami kakor pri nas. Tudi naš parlament bi dobil drugačno veljavo, ko bi se osnovala velike stranke z določenimi programi. Kamor je torej na vplivu našega parlamentarizma, naj dela po svojih močeh na osnovo tacihih strank. Seveda to bode le mogoče, če razne frakcije druga drugi malo prijenjajo. Kdor pa s kakimi separatistiškimi težnjami prouzroča le razcepljenosti, tisti le povečuje vladno moč in slabi parlamentarizem na škodo avstrijskim narodom.

Politični pregled.

Državni zbor. — V seji poslanske zbornice dne 18. julija t. l. se je razprava o valutnih predlogah nadaljevala. Pri členu XI prvega zakona, s katerim se določa, da je kovati denarje tudi iz srebra, niklja in bronovine podarja posl. dr. Fuss, da bakrenega denarja ne bo nihče pogrešal. Finančni minister dr. Steinbach pojasni pogodbo skleneno z neko tovarno, ki bo dajala nikelj in pravi, da je pogodba ugodna. Posl. Tausche predlaga, da naj se drobiža po 2 vinarja le samo toliko izda, kolikor ga je potrebno,

sicer pa samo komade po vinarji. Finančni minister dr. Steinbach obljubuje, da bo gledal na to, da pride vinar v ono veljavo v prometu, kakor jo mora imeti za reveža. Pri členu XV je posl. Polzhofer predlagal, da naj se komadi po 10 vinarjev malo povečajo. Predlog ni obveljal. Pri členu XXIV sta poslanca Slavik in dr. Kaizl sprožila daljšo debato, katere so se vdeležili posl. Treuinfels, Lueger, Suess, Beer, Menger, poročevalec Szczepanowski, ter finančni minister dr. Steinbach. Člen namreč pravi, da bode odtlej, ko bo novi denar prišel v veljavo, smel vsakdo takoj plačevati v zlatu. Poslanci Slavik, Kaizl, Lueger in Suess so trdili, da bomo morali vse dolgove plačevati v zlatu, poslanci Treuinfels, Beer, Menger in poročevalec Szczepanowski in finančni minister pa so trdili, da bo le oni plačal v zlatu, kateri bo hotel, kajti srebrni denar itak ostane še nadalje v prometu. Na to bil je vsprejet celi prvi zakon, ki določuje kovanje novega denarja. Na vrsto prišel je na to drugi zakon glede nove valute, to je zakon, ki določuje novo denarno pogodbo in denarno razmerje med našo in ogersko državo. Pri prvem članu govorila sta Formanek in Dipauli na kratko, posl. Weber pa je na dolgo razpravljal politične obnošaje na Moravskem, kjer se češkemu narodu godi krivica. Podpredsednik dr. Kathrein opominjal je poslanca trikrat, da naj govori stvarno, a ta ga je zavračal, rekoč: Vprašajte zbornico in pa s trditvami, da mu je podpredsednik Chlumecky obljubil, da sme pri prvem članu govoriti, kar koli hoče. Weber oglašen bil je namreč že dvakrat poprej k besedi, a prišlo ni do tega, da bi bil govoril, kajti Chlumecky vedoč, da bode Weber kako pikro povedal, je stvar zavil tako, da Weber ni govoril. Glede I člana k drugemu zakonu mu je pa rekel, da lahko govori, kar hoče, to je, da govori lahko splošno. Chlumecky skušal je to obljubo ovreči, a Weber je kot duhovnik pod prisego zagotavljal, da se mu je to obljubilo. Mej govorom posl. Webra in mej polemiko s Clumeckim čulo se je od strani družih poslancev opravičeno začudenje glede čudnega postopanja zborničnega predsedstva. Posl. Pfeifer, dokazuje da je razmerje stroškov mej Avstrijo in Oggersko, določeno na 70:30, krivično in da bi bilo edino pravično razmerje 54:3:45:7. Govornik je to nadrobno dokazoval in svaril vlado pred tem korakom, ki bo gotovo na škodo naših narodov. Govorniku se je pritrjevalo. Tudi posl. Hofmann-Wellenhof in Schneider sta proti razmerju 70:30.

V seji dne 19. julija se je razprava nadaljevala. Posl. Fürnkranz in dr. Formanek se odločno protivita kvoti 70:30 in prav dobro dokazujeta nepravilno razdelitev stroškov na obe državi. Posl. dr. Jacques kot glavni govornik „za“ hoče vse nasprotno trditve vreči in priporoča vladno predlogo; posl. dr. Lueger kot glavni govornik „proti“ pa odločno pobija vladno predlogo in očita vladi, zakaj tako streže Ogrom in to na svojo škodo. Ko je govoril še poročevalec, vsprejela je zbornica ta člen s 153 proti 98 glasom. Avstrija bo torej nosila 70% stroškov pri uravnavi valute, Oggerska pa le 30%. Pri petem zakonu, s katerim se pooblašča vlada najeti posojilo v znesku 183 1/2 milijonov goldinarjev, vname se daljša debata. Posl. dr. Vašaty smatra sedanjo vlado za skrajno sovražnico Slovanov in meni, da bi se valuta najbolj uravnala, ako bi se pametno gospodarilo in po nepotrebnem toliko za vojsko ne izdalo. Proti govoril je še posl. Kaiser, za pa posl. Treuinfels in Gomperz. Posl. dr. Gregorčič in tovariši interpelujejo vlado zaradi pačenja slovenskih krajevnih imen na Primorskem.

V seji dne 20. julija se je razprava nadaljevala. Dobro govoril je proti dovolitvi posojila in sploh proti valuti posl. dr. Herold. Očital je vladi, da dela vse na ljubo le Nemcem in da zatira Slovane. Finančni minister dr. Steinbach izjavlja, da kot cesarski uradnik priporoča predloge, ker meni,

da so koristne za vso državo. Govorili so še posl. dr. Menger, Dipauli, Treunfels, poročevalec, ter posl. dr. Vašaty. Pri glasovanju se ta člen vsprejme s 177 proti 97 glasom in tako dovoli vladi posojilo 183 1/2 gld. Predlog posl. Pfeiferja, da je posojilo amortizovati se odkloni. Na to vsprejeli so se po kratki debati še ostali zakoni in se tako rešile vse valutne predloge.

V seji dne 21. julija bilo je na vrsti več interpelacij in peticij, na to se je pa vršilo tretje čitanje valutnih predlog. Zakon, s katerim se vpelje kronska veljava, vsprejme se s 174 proti 87 glasom, pogodba z Ogersko pa s 158 proti 108 glasom. Ostali zakoni vsprejmo se z veliko večino. Na to vršile so se volitve v delegacijo. Za Kranjsko izvoljen je bil g. Kušar za delegata, g. Klun za namestnika; za Goriško gosp. dr. Gregorčič za delegata, g. grof Alfred Coronini za namestnika; za Istro gosp. Spinčič za delegata, gosp. dr. Laginja za namestnika; za Dalmacijo gosp. dr. Klaič za delegata, za namestnika gosp. Bulat. Pri volitvi za Istro odločilo je srečkanje. Po dovršeni volitvi zaključil je podpredsednik Chlumecky zasedanje.

Mladočehi. — Koncem zasedanja državnega zbora so mladočeški poslanci na Dunaju priredili banket. Tega banketa sta se udeležila tudi isterska poslanca dr. Laginja in Spinčič. V raznih govorih so se bahali s tem, da so dosegli, da bode naslov češkega kralja omenjen na denarji, in da se že veleposestniki na nje ozirajo, kar se je pokazalo pri volitvi v delegacijo. Iz teh govorov vidimo, s kom hočejo slepiti volilce na volilnih shodih. Žal, da Staročehi niso tako spretni v agitacijah, kakor Mladočehi ker sicer bi jim ne bilo težko v pravi luči prebivalstvu pokazati teh pridobitev.

Delegacije. — Pri volitvah v delegacije se štajerski Nemci zopet niso ozirali na Slovence. Na Češkem so se sporazumeli veleposestniki. Mladočehi in Nemci, da so v delegacije odposlali štiri Nemce, štiri Mladočehi in dva veleposestnika. Da se je to sporazumljenje doseglo, morali so Mladočehi popustiti Vašatyjevo kandidaturo. Na Moravskem sta voljena dva Nemca in jeden Čeh tudi vsled sporazumljenja.

Mladočehi in vnanja politika. — Mladočehi pa še nekateri drugi politiki priporočajo vedno zvezo z Rusijo kot ugodno za Avstrijo. Ti politiki pa ne pomislijo, da se taka zveza sploh doseči ne da. Da bi pa tako beračili za rusko zvezo kakor sedaj Francozi, bi pa bilo poniževalno za Avstrijo. Znano je, da je dolgo bila na Dunaju v višjih krogih stranka, ki je bila za zvezo z Rusijo, ali se je preverila, da je nemogoča taka zveza. Nalašč so grofa Kalnokya, ki je bil dolgo let v Peterburgu za veleposlanika, naredili za ministra vnanjih stvari, da bi pogladil pot taki zvezi, ali bil je ves njegov trud zastonj. Nedavno smo čitali v nekem ruskem listu, da Mladočehi, če res simpatizujejo z Rusijo, morajo gledati, da oslabe Avstrijo. Z velikim veseljem so pozdravili v Rusiji skoro vsi listi vest, da so v delegacije voljeni štirje Mladočehi. Kaj menite, da pa kateri teh listov se izjavlja za zvezo z Avstrijo. Prav nobeden ne. Vsi so proti taki zvezi, temveč vesele se le zaradi tega, da bodo Mladočehi vse sile napeli, da kolikor je moč oslabe avstrijsko vnanjo politiko. Rusom ni na drugem, da bi oslabili našo državo, zato, vsak avstrijski politik, ki priporoča zvezo z Rusijo, le slepe miši lovi. V Rusiji ne poznajo avstrijskih Slovanov. Mislijo namreč, da le hrepenimo, kdaj da se pridružimo Rusiji. Da bi mi videli v Avstriji svojo zaščitnico in hoteli ohraniti vsak svojo narodnost, tega se še v Rusiji, ki sploh naših notranjih političnih bojov dobro ne poznajo, niti misliti ne morejo. O nas imajo ravno tako napačne pojme, kakor so jih imeli o Bolgarjih, misleč, da poslednji ne bodo znali ceniti narodne samostojnosti, temveč bodo le hrepeneli po združenju z Rusijo. Omeniti pa moramo, da se avstrijskim Slovanom ni bolje godilo, ko smo še bili v zvezi z Rusijo, kakor se sedaj. Najhujše čase smo imeli baš

za tricarske zveze, zato, tudi naše notranje razmere ne zahtevajo zveze z Rusi in kdor kjer koli s tega stališča obsoja našo vnanjo politiko, o tem le toliko lahko rečemo, da političnih razmer nič ne pozna.

Stranke v ministerstvu. — Poslednji čas se vedno jasneje kaže nesloga v ministerstvu. Gauč, Bacquehem, Kuenburg so po svojih načelih popolnoma levičarji. Steinbach in Welsersheimb, se pa tudi bolj naklanjata na levo stran. Schönborn, Falkenhayn in Pražak so pa desničarji. Navadno jih podpira tudi Zaleski. Grof Taaffe se pa ne drži nobene stranke. Iz povedanega je razvidno, da v ministerstvu prevagujejo levičarji s svojim vplivom in Plenerju je lahko kaj doseči za Nemce. V začetku tega meseca je v ministerstvu bilo tako nasprotje, da so konservativni ministri že mislili izstopiti. Nasprotje se je toliko poravnalo, da do jeseni ostane še sedanja vlada, ali potem se bode najbrž nekoliko premenila, ali desnici gotovo ne v korist. Dobili bomo morda levičarsko ministerstvo pod Taaffejevim predsedstvom. To bi se že bilo zgodilo, da leвица toliko Plenerja ne sili v ministerstvo, tega se pa Taaffe brani. Tak neugoden prevrat bi se dal preprečiti jedino, če bi Mladočehi kmalu popustili svoje separatistične težnje in bi se obnovila nekdanja desnica.

Nemčija. — Bismarck, ki je zadnji čas dal toliko priložnosti o sebi govoriti in pisariti, biva sedaj v mestu Kissingen in videti mu je, da se mu ovacije dopadajo in povšeči mu je vkljub mnogim neprijetnostim, katere je zadnji čas doživel, da se še vedno o njem govori. Pretečene dni prišlo je k njemu iz južnih krajev Nemčije do 5000 oseb in se mu poklonilo. Bismarck je odgovoril deputaciji, da zmatra prirejeno mu ovacijo za delo, katero je on izvršil, namreč za zedinjeno Nemčijo. Rekel je tudi, da mu nekateri svetujejo, da naj molči in se ne vtika več v politiko, on pa tega ne stori. Konečno zaklical je cesarju in državi „hoch“. Pomenljivo pri tej ovaciji je to, da so se pričeli južni Nemci tako ogrevati za Bismarcka, česar prej nikoli niso storili. Gotovo je, da so to storili na kljub severnim Nemcem in cesarju, ki Bismarcka videti ne morejo. Ker baje tudi več južnonemških vladarjev simpatizuje z Bismarckom se je bati, da bi to nasprotstvo mej severnimi in južnimi Nemci ne imelo še občutljivih posledic za Nemčijo.

Francija. — V Parizu anarhisti še vedno vznemirjajo prebivalstvo. Ravno pred par dnevi zasačili so ondi redarji dva nevarna tuja anarhista, ki sta prišla v Pariz, da bi maščevala smrt Ravachola. Ko jih je policija tirala na komisarijat, klicala sta: Živila anarhija! Slava Ravacholu! Neki tretji anarhist, rodom iz Belgije, je o pravem času pobegnil. — Z ozirom na vedno še rastočo nevarnost, ki preti od anarhistov, mislijo v Parizu že dlje časa na to, kako bi bilo redarstvo pomnožiti. Pariški prefekt je s porazumno z vlado nasvetoval potrebne predloge in sklenilo se je te predloge vsprejeti tako, da mesto plača polovico, država pa drugo polovico stroškov za preustrojo mestnega redarstva. Občinski svet pa s tem ni zadovoljen, a ker vlada na to sili in hoče na vsak način od mesta določeno svoto imeti, nameravajo vsi občinski svetniki odložiti mandate.

Rusija. — Finančni minister Višnjegradski je šel v pokoj in priporočil carju, da naj njegovim naslednikom imenuje Witteja, prometnega ministra. Witte, ki se je tudi po priporočilu Višnjegradskega popel od navadnega železniškega uradnika do tako visoke stopinje je blag, a moder in vseskozi premeten mož. Rusija si obeta, da dobi dobrega finančnega ministra.

Anglija. — Angleška zbornica sešla se bode v posvetovanje dne 4. avgusta. Konservativni listi na vse načine presojujejo novo večino v zbornici. Piše se, da mej liberalci niti do potrebnega sporazumljenja ne bode prišlo, da torej Glad-

stonu ne bo moč priti do krmila, če pa pride, pa itak ne bode zamogel dolgo časa vladati, ker je mož že prestar in torej na duhu oslavljen.

Rumunija. — Rumunci že dlje časa sem sklicujejo shode na katerih ukrepajo, kako bi bilo moč svojim sobratom, Rumuncem bivajočim na Ogerskem pomoči in jih rešiti narodnega pogina. Bilo je že več buraih in v pravem pomenu besede prav demonstrativnih shodov, na katerih se je izražala nevolja zaradi zatiranja ogerskih Rumunov. Zdaj sklenilo se je celo na jesen sklicati shod, na katerem naj se sklene obrniti se do velevlastij, ki naj bi posredovale v prid ogerskih Rumunov. Da bode Avstro-Ogerska v takem slučaju vedla in znala odgovarjati vsakemu, ki bi si jo upal potipati, to je več kakor gotovo, a vsekako žalostno je, če bi prišlo do tega, da bi tuje velevlasti jele o tem razpravljati, kako se v naši državi zatirajo narodnosti. Vsak dober državljani mora torej le želeti, da se narodnostne razmere na Ogerskem zboljšajo.

Obrtnija.

Obdelovanje roga.

Rog ima glede obdelovanja veliko sorodstva z lesom. Sestavljen je iz podolžno ležečih vlaken, kakor les; mrokota in toplota ga ravno tako spreminjata in zato je orodje za obdelovanje lesa tudi rabljiva za obdelovanje roga. Samo v jedni lasnosti se rog bistveno loči od lesa: Ako je rog dovolj ogret in ako so dotične ploskve popolnoma čiste, moramo rog z rogom jednako skupaj spojiti, kakor zvari kovač dva kosa kovnega železa v jeden sam kos.

Pri nas rabimo večinoma le roge domače govedi. Angleški rogovi so večinoma lepe svitle barve, pri naših in pri ogerskih volih pa prevladuje temni rog. Stare živali imajo gostejši in trdnejši rog, kakor mlade. V trgovini tudi bolj cenije velike in gladke kose, kakor male in na površini več ali manj neravne rogove.

Včasih tiči v rogu še konec kosti, na katero je bil nataknen. Da spravimo to kost iz roga, treba je rog dalj časa močiti, potem pa se dvigne iz vode za špičasti konec; ako vdarimo vanj, pade kost iz roga.

Potem se odžagajo špice in porabijo za male strgarske izdelke. Otli obstanek se še jedenkrat po čez prežaga, dobljeni obroči pa se konečno podolgoma prerežejo tam, kjer je stena najtanjša. Te preklane obročke treba konečno zravnati. V ta namen jih denemo nekaj dni v vodo, po tem se kuhajo in nad prostim ognjem še dalje mečijo. Vodi, v kateri kuhamo rogove, je dobro pridjati nekoliko cene masti. Kuhane obročke vzamemo iz kotla in jih z vilicami držimo nad ognjem in sicer tako, da se debelejši deli najbolj ogrejejo. Potem jih s kleščami zravnamo, da nastane več ali manj ravna ploča in konečno vzamemo še stiskalnico na pomoč. Ko so se ploče shladile, jih položimo za par dni v mrzlo vodo, iz te pa zopet za pa ur v vročo vodo, a paziti je treba, da se vnovič ne skrive. Ko pridejo iz vroče vode, jih treba namazati na obeh straneh z lojem, in djati zopet v stiskalnico med dve železni, z lojem namazani, a ne jednako ogreti ploči. Prejšnja notranja stran obročka mora priti na gorkejšo

pločo, a naložiti smemo več roženih ploč jedna nad drugo. Ko se shladé, jih vzamemo iz stiskalnice. Tedaj so postale lepo prozorne.

Spajanje roženih delov se vrši na nastopni način: Ako hočemo dve ploči spojiti, jih pritrdimo med lesene palice, da se ne krive in jih položimo v vrelo vodo. Robove jima treba na počez prirezati in tako urediti, da se robu popolnoma prilega. Obrezanega roba pa ne smemo več prijeti s kako mastno rečjo, ali se ga dotakniti s prstom, kajti to bi spojenje onemogočilo. Oba roba zmočimo potem z mrzlo vodo, na to pa jih naglo denemo pod razgreto kovinsko stiskalnico, ali med klešče. Ko se vse shladi, vložimo pločo v vodo in očistimo spojena robova.

Dovršene izdelke gladimo z zmljetim plovcem (Bimsstein), potresenim po volnati cunji ali po klobučevini. Lesk dobé, ako jih konečno z najfinejšim triplom obdelamo.

Obrtnijske raznoterosti.

Lise v kamnu. Ako mramor dalj časa na prostem leži, dobi rudečkaste in celo črne lise, ki so jako kvarljive lepemu licu. Posebno tam, kjer je bil kamen o dotiki z lesom se radi prikažejo razne maroge. Tvarine, ki se nahajajo v lesu, pridejo v mramor; posebno šišková kislina vpliva neugodno. A tudi prst sama ima dokaj takih sestavin, ki narede v mramorji lise. Zato priporočajo kamuosekom, da naj polagajo svoje ploče samo na kamenite podlage, katere naj bodo iz kakega posebno trdega kamena, da dalj časa vztrajajo.

Brunolein. Za namakanje lesa je v teku zadnjih let v čišlih bila tvarina z imenom Brunolein. V zadnjem času pa so razne tvrdke polastile se izdelovanja te namake in posledica je bila ta, da človek čestokrat kupi prav slabo, nič vredno robo. Brunolein ima vrh tega napako, da se vsaka vodna kaplja pozna na njem. Zato so mizarji jeli popuščati Brunlein in delajo zopet rajše s starimi sredstvi, na pr. z voskom, polituro ali pa z firnežem. Priporočila vredna je tu tudi Kramarčičeva lesna namaka: Holzpolitur von Fr. Kramarčič, Chem. Lack & Oelfarbenfabrik, Wien, IV. Margaretenstrasse 39.

Kmetijstvo.

Krč pri prašičih.

Od naših domačih živalij krč najrajše napada pse in prašiče. Ta bolezen se prikazuje večkrat pri mlajših živalih nego pri starših, ali vendar tudi odrasle prašiče semtertja napada krč. Bolne živali nehoté žvečijo, tišče slino, glavo nagnejo na stran ali celo nazaj, opirajo se na steno, ali pa padejo na tla. Opazuje se, da žival močno trga v glavi in vratu pa tudi v nogah. Čez nekaj časa žival zopet ustane in je jako utrujena. Če žival krč pogosto napada, dobi motne oči, pri koji se opoteka in slabo prebavlja. Če ima žival lahek krč, se kmalu ozdravi, če pa je krč hud in se pogosto ponavlja, pa prašič pogine. Pri razparanju se je pri taci prašičih opazilo, da imajo v glavi posebno veliko krvi. Iz tega se more sklepati, da krč prihaja od vnetljivega razdraženja možganov.